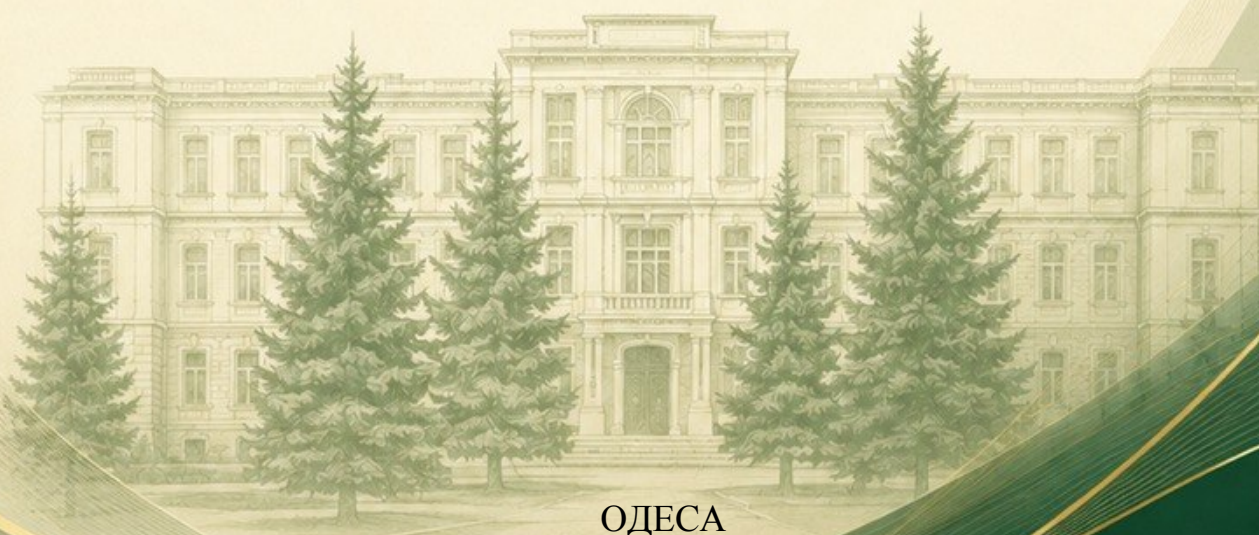

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
У МЕЖАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ)
6 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/Zbarska2026>

УДК: 378:159.955:376.37

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Листопад Олексій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Форосян Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

«Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання»: збірник матеріалів конференції у межах всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (стажування). Одеса : Університет Ушинського, 2026. 167 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвячені актуальним питанням трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти, упровадженню інноваційних підходів, методів і технологій навчання, а також сучасним практикам у спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні.

У представлених матеріалах науковці висвітлюють теоретичні й практичні аспекти модернізації освітнього середовища, розглядають ефективні форми організації навчання у ЗВО, аналізують можливості застосування інноваційних педагогічних технологій та окреслюють сучасні підходи до роботи в умовах спеціальної й інклюзивної освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Секція 1 : Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання

АЛЕКСАНДРОВА Олена Юрївна

ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ОСВІТНЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна система вищої освіти функціонує в умовах постійних змін, високої інформаційної насиченості, соціальної нестабільності та зростання вимог до якості освітнього процесу. У таких умовах особливого значення набуває психоемоційний стан учасників освітнього середовища - викладачів і студентів. Саме від психологічного комфорту, емоційної стійкості, рівня мотивації та здатності до саморегуляції значною мірою залежить ефективність навчання, якість викладання, рівень академічної успішності та загальна атмосфера в закладі вищої освіти.

Психоемоційний стан людини можна розглядати як сукупність її емоційних переживань, психологічного самопочуття, рівня напруження, тривожності, мотивації, задоволеності діяльністю та здатності адаптуватися до зовнішніх умов. В освітньому процесі цей стан має особливе значення, оскільки навчання і викладання є не лише інтелектуальною, а й емоційно напруженою діяльністю.

Для студентів період навчання у закладі вищої освіти часто пов'язаний із серйозними життєвими змінами. Вони адаптуються до нових умов, нового колективу, іншого рівня відповідальності, значного обсягу навчальної інформації, необхідності самостійного планування часу. Особливо складним є перший курс, коли студент переходить від шкільної моделі навчання до більш самостійної університетської системи. У цей період можуть виникати тривожність, невпевненість у собі, страх помилки, труднощі у спілкуванні, зниження мотивації.

Водночас студенти старших курсів також мають значне психоемоційне навантаження. Воно пов'язане з підготовкою до іспитів, написанням курсових і кваліфікаційних робіт, проходженням практики, пошуком майбутнього місця роботи, професійним самовизначенням. Часто молоді люди поєднують навчання з роботою, що призводить до перевтоми, нестачі сну, емоційного виснаження та зниження концентрації уваги.

Не менш важливим є психоемоційний стан викладачів. Викладач закладу вищої освіти виконує багато ролей одночасно: він є педагогом, науковцем, наставником, організатором освітнього процесу, консультантом, іноді — психологічною підтримкою для студентів. До його обов'язків входить підготовка лекційних і практичних занять, перевірка робіт, розроблення

навчально-методичних матеріалів, участь у науковій діяльності, звітність, робота з документацією, комунікація зі студентами та адміністрацією.

Усе це формує значне професійне навантаження. Якщо до нього додаються нестабільні умови роботи, дистанційне чи змішане навчання, технічні труднощі, високі вимоги до цифрової компетентності та емоційна напруга в суспільстві, ризик професійного вигорання зростає. Професійне вигорання викладача може проявлятися у втраті інтересу до роботи, емоційній втомі, роздратованості, формальному ставленні до студентів, зниженні творчої активності та відчутті власної неефективності.

Особливої уваги потребує взаємозв'язок психоемоційного стану викладачів і студентів. Освітній процес є двосторонньою взаємодією. Емоційний стан викладача впливає на стиль комунікації, атмосферу на занятті, рівень довіри й відкритості студентів. Спокійний, доброзичливий, упевнений викладач здатний створити позитивне навчальне середовище, у якому студенти не бояться ставити запитання, висловлювати власну думку, помилятися й навчатися через помилки.

З іншого боку, студенти також впливають на психоемоційний стан викладача. Пасивність аудиторії, низька мотивація, порушення дисципліни, невиконання завдань або байдужість можуть посилювати емоційне напруження викладача. Тому важливо розглядати психоемоційний стан не окремо, а як характеристику всієї освітньої взаємодії.

Одним із головних чинників, що впливає на психоемоційний стан учасників освітнього процесу, є навчальне навантаження. Надмірна кількість завдань, короткі терміни їх виконання, складність матеріалу, велика кількість контрольних заходів можуть призводити до стресу. Водночас недостатня організованість навчального процесу, нечіткі вимоги або відсутність зворотного зв'язку також негативно впливають на студентів, оскільки створюють відчуття невизначеності.

Ще одним важливим чинником є комунікація. Від якості спілкування між викладачем і студентами залежить рівень психологічного комфорту. Повага, тактовність, об'єктивність оцінювання, зрозумілі пояснення, готовність до діалогу сприяють формуванню довіри. Натомість авторитарність, приниження, ігнорування запитань або надмірна критика можуть викликати страх, напруження і втрату інтересу до навчання.

Суттєвий вплив має і формат навчання. Дистанційна форма, з одного боку, надає більше гнучкості, а з іншого — може спричиняти ізольованість, зниження живого спілкування, втому від екранів, складність концентрації уваги. Для викладачів дистанційне навчання часто означає потребу швидко адаптувати матеріали, використовувати цифрові платформи, підтримувати активність студентів в онлайн-середовищі. Усе це потребує додаткових зусиль і може посилювати емоційне навантаження.

Важливу роль відіграють також зовнішні соціальні умови. В умовах війни, економічної нестабільності, невизначеності майбутнього та постійного інформаційного тиску студенти і викладачі можуть перебувати у стані хронічної тривоги. Це впливає на увагу, пам'ять, працездатність, мотивацію та здатність до ефективної комунікації. Тому сучасний заклад вищої освіти має враховувати не лише академічні, а й психологічні потреби своїх учасників.

Для підтримки психоемоційного стану студентів важливо створювати безпечне та доброзичливе освітнє середовище. Студент повинен відчувати, що заклад освіти це не лише місце контролю знань, а й простір розвитку, підтримки та професійного становлення. Доцільними є адаптаційні програми для першокурсників, кураторська підтримка, психологічні консультації, тренінги з тайм-менеджменту, стресостійкості та комунікативних навичок.

Важливо також формувати культуру академічної доброчесності без надмірного тиску і страху покарання. Студент має розуміти вимоги до навчання, критерії оцінювання, очікувані результати та можливості для покращення власних досягнень. Прозорість освітнього процесу знижує тривожність і підвищує відповідальність.

Для викладачів необхідною є профілактика професійного вигорання. Вона може включати раціональний розподіл навантаження, підтримку з боку адміністрації, можливість професійного розвитку, психологічні тренінги, обмін досвідом між колегами, зменшення надмірної бюрократизації та створення умов для творчої педагогічної діяльності. Викладач, який відчуває підтримку, має більше ресурсів для якісної роботи зі студентами.

Окрему увагу слід приділяти розвитку емоційної компетентності. І викладачі, і студенти повинні вміти розпізнавати власні емоції, керувати напруженням, конструктивно вирішувати конфлікти, підтримувати діалог і співпрацю. Емоційна компетентність є важливою складовою сучасної освіти, оскільки вона впливає не лише на навчання, а й на майбутню професійну діяльність.

Ефективним напрямом є впровадження елементів студентоцентрованого навчання. Такий підхід передбачає врахування індивідуальних особливостей студентів, активне залучення їх до освітнього процесу, використання інтерактивних методів, проєктної роботи, дискусій, практичних кейсів. Коли студент відчуває власну участь і значущість, його мотивація зростає, а рівень тривожності зменшується.

Разом із тим важливо зберігати баланс між підтримкою і вимогливістю. Психологічний комфорт не означає відсутність дисципліни чи зниження академічних стандартів. Навпаки, ефективне освітнє середовище поєднує доброзичливість, чіткість правил, об'єктивність оцінювання та взаємну відповідальність.

Таким чином, психоемоційний стан викладачів і студентів є важливим чинником якості освітнього процесу в закладах вищої освіти. Він впливає на

мотивацію, успішність, професійне становлення, педагогічну майстерність, комунікацію та загальний рівень задоволеності навчанням і роботою. У сучасних умовах заклади вищої освіти мають приділяти більше уваги психологічній безпеці, емоційній підтримці, профілактиці стресу та формуванню культури взаємоповаги.

Підсумовуючи, можна зазначити, що якісна освіта неможлива без психологічно здорового освітнього середовища. Турбота про психоемоційний стан викладачів і студентів - це не другорядне питання, а необхідна умова ефективного навчання, професійного розвитку та гармонійної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

БАРТЄНЄВА Ірина Олександрівна

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРУПОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасній педагогічній науці групова навчальна діяльність посідає особливе місце як один із ключових механізмів формування в здобувачів вищої освіти умінь співпраці, соціальної взаємодії та ефективної комунікації. Розвиток культури спілкування неможливий без залучення здобувачів вищої освіти до процесу спільної роботи, де кожен учасник має можливість висловитися, почути інших, узгодити позиції та досягти колективного результату. Саме тому питання організації групової діяльності стає предметом глибокого наукового аналізу та педагогічного пошуку.

Сучасні українські науковці приділяють значну увагу уточненню сутності поняття «групова навчальна діяльність». Зокрема, О.Пометун і Л.Казакова трактують її як організовану взаємодію здобувачів у малих групах, що спрямована на досягнення спільної навчальної мети й передбачає розподіл ролей, взаємну відповідальність та обов'язкове обговорення результатів [1]. К.Нор розглядає групову діяльність як один із провідних механізмів формування ключових компетентностей, наголошуючи на її соціалізуючому характері [4, с.73].

О.Ярошенко визначає групову навчальну діяльність як форму колективної взаємодії, у якій реалізується конструктивістський підхід – студенти створюють знання у процесі співробітництва, а не лише отримують готову інформацію від викладача. Дослідниця підкреслює, що саме кооперативна діяльність сприяє розвитку гнучкості мислення, здатності презентувати свої ідеї та сприймати інші точки зору [3; 5].

Зміст

Секція 1 : Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання	
ПІБ автора, тематика тез	Сторінки
<i>Александрова Олена Юріївна</i> Психоемоційний стан викладачів і студентів у процесі освітньої взаємодії в закладах вищої освіти	3
<i>Бартенєва Ірина Олександрівна</i> Педагогічний потенціал групової навчальної діяльності як засобу розвитку культури спілкування здобувачів вищої освіти	6
<i>Бойко Ольга Павлівна, Халецька Катерина Віталіївна</i> Трансформація методики навчання програмування майбутніх учителів інформатики в умовах розвитку генеративного штучного інтелекту	11
<i>Болдарєва Ольга Миколаївна, Олефір Олена Іванівна</i> Інтерактивні цифрові технології як інструмент трансформації навчання вищої математики у ЗВО	15
<i>Гончар Наталія Петрівна</i> Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти засобами інтерактивних технологій	17
<i>Денисюк Ольга Василівна</i> Європейські стандарти в українському будівництві	20
<i>Дзівідзінська Ірина Сергіївна</i> Цифрова трансформація філологічної освіти: когнітивні виклики та методичні стратегії у сучасному закладі вищої освіти	23
<i>Дмитрашко Світлана Анатоліївна</i> Вивчення переговорних стратегій як інструменту представництва національних інтересів студентами спеціальності «Політологія»	25
<i>Дубова Світлана Вольтівна</i> Основи системного підходу до викладання транспортних дисциплін в межах освітньої програми «Міське будівництво та господарство»	28